

KUZEY KAFKASYA NOTLARI

Prof. Dr. Mevlüt FERHAT

yarısı akrabalarının evlerinden dışarı atmışlardı.

Sovyetler dağıldıktan sonra buralara göç, daha da çoğaldı. Şimdi binlerce Ahıskalı, Kuzey Kafkasya'nın çeşitli bölgelerinde, Kabarda-Balkar, Kuzey Osetya, Çeçenistan, Karaçay-Çerkes ve Rusya'nın Stavropol Kurskoy-Proletar bölgesinde yaşamaktalar. Bu özerk cumhuriyetlerin adlarını bile dikkatle okur ve incellerseniz, hemen sebebini anlarsınız. Nalçik'te bir Balkar gencinden bir mağazanın nerede olduğunu sorduk. O da, "Başka işiniz yok mu?" diye cevap verdi; çünkü sorduğum, Çerkes sövenirleri (eski hediyelik eşya) mağazasıydı. İşte bu cevap Rusların böl ve yönet prensibini tam anlamıyla anlatmaktaydı.

Kabardinler, Çerkesler ve Adigeyler aynı millet ve çoğunluk oldukları için bir arada yaşayabilirlerdi... Ama Ruslar, kendi emelleri uğrunda bu toplulukları üçe dörde bölmüş; Müslüman

olan ama farklı dilde konuşan Balkarlar ve Karaçaylarla birlikte yaşamaya zorlamıştır. Yani kendi çıkarları için her zaman etnik çatışma çıkarabilecek zemin yaratmışlar. İşte bu onların Kafkaslarda kötü niyetli olduğunu gösteriyor, inşallah bir gün bu milletler bu çarpık yapılanmayı sorgulayacaklardır.

Bu ayrılıkçılığı Nalçik Hava Alanı'nda girişte pasaport kontrolünde bile görüyoruz. Yerli milletlerden çalışan yok. Rus görevli kadın, Türkiye'de bu kadar uzun süre nasıl kaldığını soruyor! Ve neden çift vatandaşlık taşıdığını ve bir meslek arkadaşını çağırıp uzun süre inceledikten sonra beni içeri bırakıyorlar. Ama eskisi

Ahıska'nın Tsaxan köyünden Annem Yıldız Hanım (Ahıska, 1925 - Özbekistan/Semerkant, 1994); yeğenleri: Ali (Ahıska, 1931- Ukrayna, 2003), Medine (Ahıska, 1939 - Rostov, 2011), Köşali (Ahıska, 1933- Semerkant, 1961), Fetali (Ahıska, 1935-Nalçik, 2006). Fotoğraf: Ahıska, 1943.

Eylül ayının ortalarında, on iki seneden beri gidemediğim Kuzey Kafkasya'yı ziyaret ettim. Nalçik'e aşırı yükten olsa gerek titreyerek uçan eski Yak-40 tipi uçakla gelirken büyük stres yaşadım.

Sovyetler rejiminin Ahıska Türklerine reva gördüğü 1989 yıl Fergana faciasından sonra, coğrafyası, iklimi ve verimli topraklarından dolayı hemşerilerim buralara son yıllarda daha çok göç etmişlerdi. Çünkü Sovyetler Birliği, Ahıska Türklerine Rusya bataklıklarında kölelik yaptırmak istemişti. Bundan dolayı halkımızın vatan topraklarına yakın yerlere göç etmesini önlemek için buralara yerleşmesine yasak koymuştu. Kendi imkânlarıyla gelenleri bile gece

gibi yakıcı olamıyorlar. Bunu bir Çeçen sürücüsünün aşırı hızda hatalı sollamasında bile üç Rus otomatik silahlı trafik polisinin sırtını çevirip görmezlikten geldiğini bizzat gördüm. Açıkçası bundan da büyük bir zevk duydum. Yani Rusların eski zorbalıklarından eser kalmamış. Eskiden olsaydı hemen silâhla tararlardı! Çünkü neredeyse her ışıkta pasaport kontrolü yapıyorlardı, her şeye itiraz edip para cezası veriyorlardı. Bu uygulamalar tabii ki rüşvet almak içindi. Ruslar, gece gezip dolaşmaya bile izin vermezlerdi

Çeçenistan'daki savaşta çok maddî ve manevî zarar veren, sivilleri, kadınları ve çocukları öldüren Ruslar, bugün bunlardan ders çıkarmış gibi görünüyorlar. Çünkü başkent Grozni'yi yani Caharkala'yı, zamanında yakıp yıktılar, şimdi yeniden yapıyorlar.

Buralarda bir başka hoşgörüntü ise çok sayıda çalışan Türk inşaatçılar ve işçileri arasında Ahıskalı Türk gençlerde ay yıldızlı bayraklı tişörtleriyle çalıştıklarını görmektir.

Kabarda-Balkar'da Prohladniy şehrinde soğuk iklimi sebebiyle olsa gerek bu ad verilmiş, ama aslında başkent Nalçik şehrinde hiç de soğuk değildir. Bu şehirde binlerce Ahıskalı yaşamaktadır. Buralarda tarım işleri adeta Ahıska Türklerine emanet edilmiş. Ama yine de pazarda onların çalışkanlıklarını göremeyenler ve ürünlere pahalı diye sitem edenler de var. Hâlbuki mağazalara göre ucuz olan ve bin bir emekle tarladan getirilen ürünlerini serbest piyasada satmalarını bile gözü götürmeyenler var.

Buralarda yaşayan Ahıska Türklerinin hayatı, başka yerlere göre nisbeten iyi. Ama hangi eve misafir olsanız, gelecekte emin olmadıklarını anlarsınız. Çünkü emniyetsiz bir hayat... Yaşanan bunca sürgün ve yer değiştirme, bunların hayatında olumsuz izler bırakmış...

Halkımız, Ahıska vatan topraklarında bir arada yaşama umut ediyor. Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra çok büyük bir kimlik krizi yaşandı. He-

men her aileden Rusya Federasyonu vatandaşı olarak pasaport almak için başvuranlar, büyük paralar ödemek zorunda kalmış. Yani öyle ki bir pasaport, neredeyse her bir aileye bir ev parasına mal olmuş!

Rahmetli Ellez babamın öz kardeşi İlyas emimin tek oğlu rahmetli Süleyman amcamın evine de başsağılığına gittim. Önce hasta akrabaları ve sonra kabristanda yatanları ziyaret ettim.

Kabarda-Balkar Ahıska Türkleri Dernek Başkanı Moskova'da olduğu için, Çeçenistan Ahıska Türkleri Eğitim Kültür ve Sosyal Yardımlaşma Derneği Başkanı Doç. Dr. Binaliyev İsa-bek Urazalioğlu'yla görüştüm. Yeni Grozni'nin inşa edilmesinde Türk inşaat firmalarının hem de Türk ve Ahıska Türkleri işçilerinin büyük rolü olduğunu öğrendim. Eğitim konusunda Türkiye'ye gönderilenlerin önce komisyon üyeleri tarafından sınava alınmasını ve sınavda başarılı olanların göndermelerini tavsiye ettim.

Cemaatle cuma namazı kıldım, hem de yeni cami inşa edilmesi için birlikte Türkiye'den yardım istenmesini tavsiye ettim.

Benim yeğenlerim, İsmail, İskender ve Şevket çok çalışkan çocuklar. Tsaxanlı merhum Fahrettin eniştemizin hayatta olan eşi ve benim kız kardeşim Fatma'nın oğlu Şevket'in ve gelinimiz Adile'nin düğününe, ufak tefek eksiklikler olsa da iyi hazırlık yapılmıştı. Kız tarafı Tsaxant-soralı Şahismailgil'de de hazırlıklar tamamlanmış, atlı beklemeye başlamışlardı.

Kızkardeşim Fatma, oğlu ve gelini ile diğer gelinleri ve torunları.

Fahrettin eniştem, ben ve Çeçen Cumhuriyeti'nin 2. Cumhurbaşkanı Aslan Mashadov'un kayınbiraderi Haşti.

Oğlan tarafından gelen atlı yani şimdi arabalı damat akrabalarına ve misafirlere sadece öğle yemeği veriliyor ve gelin götürme merasimi başlıyor. Önce gelin oğlan evine götürülüyor. Gelinin başına damat ve sağdıç bacadan/damdan şeker ve para serpiyor. Sonra gelin kapının tavanına bal sürerek eve giriyor. Esas düğün damat tarafında oluyor. Düğünler genellikle düğün sarayında ve yemekli olarak yapılıyor.

Düğünde bana söz verildiğinde, Türkiye'nin biz Ahıska Türklerini unutmadığını, yanımızda olduğunu ve inşallah bu düğünleri gelecek yıllarda Ahıska'da yapılmasını ümit ettiğimi söyledim. Sembolik olarak ay yıldızlı Türk bayrağını ve nazar boncuğunu oyun havaları eşliğinde çok oynayarak hediye ettim.

Kuzey Osetya yani Mozdok'ta 80 yaşındaki Afrail dünürümüz yani iki kız kardeşimin kayınpederi ve Latif eniştemizin babası rahmetli dünürümüz Gazi babanın evine başsağlığı ziyaretine gittim. Eski dost ve akraba ziyaretlerinde bulundum. Özbekistan'dan eski komşumuz rahmetli Fatma ablanın hatim-Kur'an ve Mevlid merasimine katıldım. Arkadaşlarla sohbet ettim.

Yirmi yılı aşkın bir süredir görmediğim akraba ve arkadaşlarla görüşmek için Karaçay-Çerkez'e gittim. Semerkant'tan komşularımız Hafız ve Ziya Beyin yeni evine misafir oldum. Keşke bu emekleri, yani yeni evleri Türkiye'de veya Ahıska'da yapsalardı dedim. Çünkü buralarda bırakılması yazık olacak. Rahmetli İlyas emimin torunu Rüstem'in evinde nefis bir Ahıska hinkalı yedikten sonra, buralara ilk göç edenlerden biri olan rahmetli İslam dayımın eşi Ayşe nineyi ziyaret ettim.

Ziyaretimin son günlerinde, Rusya'nın Rostov vilâyetinde vefat eden Şüşa halamın kızı Madina ablamın kabrini ziyaret ettim. Burada yatan ehli-imana dua ettim. Büyüğümüz İsa ağa-

beyle sohbet ettim ve buraların hiçbir zaman biz Ahıskalılara vatan olamayacağını söyledim. Durumları benim hiç hoşuma gitmedi; havası iyi değil, suyu içilemez ve kaynatılmış çayı bile çok kötü; yerli ahali bile terk etmiş bu toprakları.

Bu ziyaretlerimde bana yardımcı olan dost, akraba ve arkadaşlarıma teşekkür borçluyum.

Hür Kuzey Kafkasya ile buluşmayı dileyerek ayrıldım bu topraklardan...

M. Ferhat, Grozni Şehir Meydanı'nda, Mayıs 1997.